

Colloque international | Διεθνές συνέδριο

École française d'Athènes, 19-20-21 mai 2010 | Γαλλική Σχολή Αθηνών, 19-20-21 Μαΐου 2010

OCCUPATIONS MILITAIRES ET CONSTRUCTIONS NATIONALES DANS LES BALKANS

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΚΑΤΟΧΗ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΣΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ

1821-1922

1912 : l'armée serbe en Macédoine | ο σερβικός στρατός στη Μακεδονία

PROGRAMME | ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Mercredi 19 mai, 19-21 h - Séance inaugurale

Τετάρτη 19 Μαΐου, 7-9 μ.μ. - Εναρκτήρια συνεδρία

OUVERTURE DU COLLOQUE | ΕΝΑΡΞΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Dominique Mulliez, directeur de l'École française d'Athènes

Nora Şeni, directrice de l'Institut français d'Études Anatoliennes

Président | Πρόεδρος : Dominique **Mulliez** (EfA)

INTRODUCTION SCIENTIFIQUE | ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Anne Couderc (EfA)

Alexandre Toumarkine (IFEA)

CONFÉRENCE INAUGURALE | ΕΝΑΡΚΤΗΡΙΑ ΔΙΑΛΕΞΗ

Christina Koulouri (Université du Péloponnèse)

Balkan wars in the classroom: the challenge of teaching Balkan History

Jeudi 20 mai – Occupations militaires, société ottomane et polarisation identitaire

Πέμπτη 20 Μαΐου – Στρατιωτική κατοχή, οθωμανική κοινωνία και πόλωση ταυτοτήτων

PREMIERE SESSION – MATINEE, 9 h -13 h 30 | ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ – ΠΡΩΪΝΟ, 9 π.μ. - 1.30 μ.μ.

La cristallisation nationale, conséquence de l'occupation ? | Η αποκρυστάλλωση εθνικής συνείδησης, συνέπεια της κατοχής ;

Président | Πρόεδρος : **Michel Sivignon** (Université Paris Ouest Nanterre la Défense)

Gabriel Leanca (Université de Iasi)

Dominateurs et dominés : les occupations militaires russes et turques et la question de la construction nationale dans les Principautés de Moldavie et de Valachie (1828-1854) | Κυρίαρχοι και κυριαρχούμενοι : ρωσική και τουρκική στρατιωτική κατοχή και το ζήτημα της συγκρότησης του έθνους στα πριγκιπάτα της Μολδαβίας και της Βλαχίας (1828-1854)

Vojislav Pavlovic (Académie serbe des Sciences)

Les deux systèmes d'occupations militaires, serbe et bulgare, dans l'ancien vilayet de Kosovo, 1912-1918 | Σερβική και βουλγαρική κατοχή, δυο διαφορετικά συστήματα στρατιωτικής κατοχής στο παλαιό βιλαέτι του Κοσόβου, 1912-1918

Dessislava Lilova (Université de Blagoevgrad)

L'occupation russe (1878-1879) et la formation de l'identité territoriale des Bulgares | Η ρωσική κατοχή (1878-1879) και η διαμόρφωση της εδαφικής ταυτότητας των Βουλγάρων

Pause | Διάλειμμα

Président | Πρόεδρος : **François Georgeon** (CNRS-EHESS)

Catherine Horel (CNRS-IRICE)

La présence de l'Autriche-Hongrie en Bosnie-Herzégovine, 1878-1918 : de l'occupation militaire à la création d'une identité bosniaque | Η παρουσία της Αυστροουγγαρίας στην Βοσνία-Ερζεγοβίνη μεταξύ 1878 και 1918 : από την κατοχή στη δημιουργία μιας βοσνιακής ταυτότητας

Anne Couderc (EfA/Paris 1-IRICE)

Société d'Empire contre société nationale ? L'occupation de la Thessalie grecque par l'armée ottomane (1897-1898), enjeux et propagande | Αυτοκρατορική Κοινωνία ή εθνική κοινωνία ; Η κατοχή της ελληνικής Θεσσαλίας από τα οθωμανικά στρατεύματα (1897-1898), διακυβεύματα και προπαγάνδα

Nadine Akhund (Columbia University)

Les questions nationales en Macédoine et les grandes puissances : les limites de l'occupation internationale, 1904-1908 | Το Μακεδονικό ζήτημα και οι μεγάλες δυνάμεις : τα όρια της διεθνούς κατοχής, 1904-1908

DEUXIEME SESSION – APRES-MIDI, 17-20 h | ΔΕΥΤΕΡΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ – ΑΠΟΓΕΥΜΑ, 5-8 μ.μ.

Occupations, questions nationales, enjeux locaux | Κατοχή, εθνικά ζητήματα, τοπικά διακυβεύματα

Présidente | Πρόεδρος : **Anne-Marie Thiesse** (CNRS-ENS)

Thanasis Barlagiannis (EHESS)

La ville du Pirée entre épidémie et occupation militaire, juillet-septembre 1854 | Η πόλη του Πειραιά ανάμεσα στην επιδημία και την στρατιωτική κατοχή, Ιούλιος-Σεπτέμβριος 1854

Renaud Dorlhiac (Ministère de la Défense/EHESS)

L'armée d'Orient face à la question albanaise : l'occupation française de Korytsa/Korça et le développement local du nationalisme albanais (octobre 1916-juin 1920), d'après les sources françaises et albanaises | Ο στρατός της Ανατολής απέναντι στο αλβανικό ζήτημα : η γαλλική κατοχή της Κορυτσάς/Korça και η τοπική ανάπτυξη του αλβανικού εθνικισμού (Οκτώβριος 1916-Ιούνιος 1920), σύμφωνα με γαλλικές και αλβανικές πηγές

Tasos Kostopoulos (Université de Ioannina)

Sous « libérations » successives : la ville et la région de Florina entre les armées de la Bulgarie et de l'Entente (1916) | Διαδοχικές "απελευθερώσεις" : η Φλώρινα και η περιοχή της μεταξύ Βουλγαρίας και Αντάντ (1916)

Pause | Διάλειμμα

Nicolas Pitsos (INALCO)

« Salonique, ville occupée : échos des guerres balkaniques dans l'opinion publique française » | « Θεσσαλονίκη, κατεχόμενη πόλη : απόηχοι των βαλκανικών πολέμων στη γαλλική κοινή γνώμη »

Alexandre Toumarkine (IFEA)

Les Robinsons de Ténédos : l'occupation de l'île par l'Armée d'Orient durant la campagne des Dardanelles (1915) | Οι Ροβινσώνες της Τενέδου : η κατοχή της νήσου από τον Στρατό της Ανατολής κατά την εκστρατεία των Δαρδανελίων (1915)

Vendredi 21 mai 2010 - Pratiques, encadrement, transferts

Παρασκευή 21 Μαΐου 2010 – Πρακτικές, πλαισίωση, μεταβιβάσεις

PREMIERE SESSION – MATINEE, 9 h -13 h 30 | ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ – ΠΡΩΪΝΟ, 9 π.μ. - 1.30 μ.μ.

Pratiques, organisation, fonctions - L'occupation comme technique | Πρακτικές, οργάνωση, λειτουργίες – Η κατοχή ως τεχνική

Président | Πρόεδρος : **Daniel Nordman** (CNRS-CRH)

Jean-Marie Delaroche (Université de Lille 3)

Les gendarmeries de Crète (1878-1907) : organisation, activité et identité | Η κρητική χωροφυλακή (1878-1907) : οργάνωση, δραστηριότητα και ταυτότητα

Loubna Lamrhari (Université de Montpellier)

L'occupation militaire française d'Istanbul (1919-1923) : L'Armée française et l'organisation de son réseau de renseignements politique et militaire | Γαλλική κατοχή της Κωνσταντινουπόλεως (1919-1923) : το Γαλλικό Σώμα Κατοχής και η οργάνωση του πολιτικο-στρατιωτικού του δικτύου πληροφοριών

Thérèse Krempf (EHESS)

L'Armée d'Orient : un instrument de rattachement de la Macédoine à la Grèce ? | Ο στρατός της Ανατολής : ένα εργαλείο για την προσάρτηση της Μακεδονίας στην Ελλάδα ;

Pause | Διάλειμμα

Présidente | Πρόεδρος : **Nora Şeni** (IFEA)

Denis Vovchenko (Northeastern State University, Oklahoma)

Modernity on Hold: the Greek-Bulgarian Church Question and the Russian Occupation of Ottoman Bulgaria (1877-1885)

Bernard Lory (INALCO)

Aspects religieux des occupations militaires dans les Balkans 1912-1918 | Θρησκευτικές όψεις της στρατιωτικής στα Βαλκάνια 1912-1918

Annette Becker (Université Paris Ouest Nanterre la Défense/IUF)

Les tentatives d'aide humanitaire dans les Balkans occupés, des Guerres Balkaniques à la Grande Guerre | Οι απόπειρες ανθρωπιστικής βοήθειας στα κατεχόμενα Βαλκάνια, από τους Βαλκανικούς πολέμους ως τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο

DEUXIEME SESSION – APRES-MIDI, 17-20 h | ΔΕΥΤΕΡΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ – ΑΠΟΓΕΥΜΑ, 5-8 μ.μ.

Occupation internationale et politique intérieure | Διεθνής κατοχή και εσωτερική πολιτική

Président | Πρόεδρος : **Kostas Kostis** (Université d'Athènes)

Fabrice Jesné (École française de Rome/Paris 1)

La participation italienne à l'occupation internationale de la Crète (1897-1906) | Η ιταλική συμμετοχή στη διεθνή κατοχή της Κρήτης (1897-1906)

Elli Lemonidou (Université de l'Egée/IRICE)

Les occupations alliées en Grèce durant la Première guerre mondiale : leur rôle sur la scène politique grecque et leurs perceptions sur place | Οι συμμαχικές καταλήψεις εδαφών στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου : ο απόηχος τους στην ελληνική πολιτική σκηνή και ο τρόπος πρόσληψής τους

Frédéric Guelton (Service Historique de la Défense)

Les militaires français en occupation en Bulgarie, du contrôle militaire à l'influence politique, 1918-1921 | Η κατοχή της Βουλγαρίας από γάλλους στρατιωτικούς : από τον στρατιωτικό έλεγχο ως την πολιτική επιρροή, 1918-1921

Pause | Διάλειμμα

Nikos Sigalas (IFEA/EHESS)

Maintenir l'ordre ou favoriser le désordre ? L'expédition militaire britannique à Samsun et Merzifon et les bandes pontiques (1919-1920) | Προς την επιβολή της τάξης ή την κλιμάκωση της αταξίας ; Η αγγλική κατοχή της Σαμψούντας και της Μερτζιφούντας (1919-1920) και το ποντιακό αντάρτικο

Foti Benlisoy (Boğaziçi University, Istanbul)

Unredeemed brothers in arms or shirkers: The case of soldiers from Asia Minor in the war of 1919-1922.

Conclusions du colloque | Συμπεράσματα του συνεδρίου

Jean-François Chanet (Université de Lille 3)

L'étude des occupations militaires dans les Balkans permet la prise en compte d'un passé ottoman commun à l'ensemble des pays des Balkans, tout comme celle du lent et souvent conflictuel rapprochement des États et des sociétés du Sud-Est européen avec le reste de l'Europe. La période chronologique retenue, 1821-1922, est celle qui voit, depuis l'indépendance grecque jusqu'à l'effondrement de l'Empire ottoman, l'apparition successive de tous les États balkaniques issus de celui-ci. Elle correspond exactement au passage d'une société d'ancien régime et d'Empire, faite de populations mêlées qui n'occupaient jamais un territoire de façon exclusive et dont les sentiments d'appartenance religieux primaient sur tout autre, à des sociétés fortement territorialisées, nationalisées et concurrentes.

L'enjeu principal de ce colloque est de prendre la mesure de la place qu'ont tenue les nombreuses occupations militaires dans ce processus de dissociation et de polarisations identitaires. Il s'agit de comprendre, à partir d'études de cas, quel rôle actif ces occupations ont pu exercer dans la fin progressive des appartenances multiples et dans la construction des nations et des États des Balkans, par les transferts qui ont pu s'opérer au cours de ces épisodes ou par une différenciation des populations par exemple à l'occasion des relations entre occupants et occupés.

Une telle démarche, en mobilisant l'histoire croisée prônée par Michael Werner et Bénédicte Zimmermann (2004), peut sans nul doute constituer une clé pour appréhender et comprendre les Balkans dans leur ensemble. Elle rejoint, au sein des pays des Balkans eux-mêmes, les initiatives d'historiens comme Christina Koulouri et les auteurs du manuel d'histoire balkanique (2005) en faveur de l'écriture d'une histoire commune à l'ensemble des pays des Balkans, basée sur la comparaison et la mise en exergue d'expériences semblables, permettant de dépasser les clivages nationaux au sein du Sud-Est européen et dans ses rapports avec le reste de l'Europe.

Η μελέτη των επεισοδίων στρατιωτικής κατοχής στα Βαλκάνια επιτρέπει την συνειδητοποίηση ενός κοινού, στο σύνολο των Βαλκανικών χωρών, οθωμανικού παρελθόντος, καθώς και της αργής και συχνά συγκρουσιακής προσέγγισης των Κρατών και των κοινωνιών της νοτιοανατολικής Ευρώπης, με την υπόλοιπη Ευρώπη. Η επιλεγμένη χρονολογική περίοδος, μεταξύ του 1821 και του 1922, από την Ελληνική Επανάσταση έως και την κατάρρευση της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, παρακολουθεί τη διαδοχική εμφάνιση όλων των Βαλκανικών κρατών που προέκυψαν από αυτήν. Αντιστοιχεί ακριβώς με το πέρασμα μιας κοινωνίας παλαιού και αυτοκρατορικού καθεστώτος, συγκροτημένης από ανάμεικτους πληθυσμούς που δεν κατείχαν ποτέ με αποκλειστικότητα μια επικράτεια και, με κυρίαρχο έναντι όλων το θρησκευτικό συναίσθημα, σε κοινωνίες εθνικοποιημένες και ανταγωνιστικές, με έντονη συνείδηση της εδαφικής τους κυριαρχίας.

Κύριο διακύβευμα του συνεδρίου αποτελεί η διερεύνηση της θέσης που κατείχαν τα διάφορα επεισόδια στρατιωτικής κατοχής στη διαδικασία αναζήτησης ταυτότητας. Το ζητούμενο είναι η κατανόηση, με βάση μελέτες περιπτώσεων, του ενεργού ρόλου που άσκησαν αυτά τα επεισόδια στην προοδευτική διάλυση των πολλαπλών υπαγωγών και στην συγκρότηση των εθνών και των κρατών των Βαλκανίων είτε μέσω των πολιτισμικών μεταφορών που συντελέστηκαν είτε μέσω της διαφοροποίησης των πληθυσμών, για παράδειγμα με τις σχέσεις που αναπτύχθηκαν μεταξύ στρατού κατοχής και κατεχομένων.

Χρησιμοποιώντας τη μέθοδο της διασταυρωμένης ιστορίας (*histoire croisée*) που προήγαγαν ο Michael Werner και η Bénédicte Zimmermann (2004), το εν λόγω εγχείρημα μπορεί αδιαμφισβήτητα να αποτελέσει ένα κλειδί για την προσέγγιση και την κατανόηση των Βαλκανίων, στο σύνολό τους. Εντάσσεται άλλωστε, στα πλαίσια των ίδιων των Βαλκανικών χωρών, στις πρωτοβουλίες ιστορικών όπως η Χριστίνα Κουλούρη και οι συγγραφείς του εγχειρίδιου βαλκανικής ιστορίας (2005) που είχαν ως στόχο τη συγγραφή μιας Ιστορίας κοινής για το σύνολο των βαλκανικών χωρών, στηριζόμενη στη συγκριτική μέθοδο και την ανάδειξη των παρόμοιων εμπειριών, ώστε να καταστεί δυνατή η υπέρβαση των εθνικών διαιρέσεων στην νοτιοανατολική Ευρώπη και σχέσεις με την υπόλοιπη Ευρώπη.

ORGANISATION SCIENTIFIQUE | ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ :

Anne Couderc (EfA)

Alexandre Toumarkine (IFEA)

ORGANISATION ADMINISTRATIVE | ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ :

Philippa Pistikidis (assistante administrative-EfA)

Évi Platanitou (assistante administrative-EfA)

Jonathan Vouters (ingénieur de recherche-IRHIS)

École française d'Athènes, Institut Français d'Études Anatoliennes (Istanbul), Programme ANR OME Les occupations militaires en Europe, Université de Lille 3, Maison européenne des sciences de l'Homme et de la Société, Institut de Recherches Historiques du Septentrion

Avec le soutien de l'INALCO et de l'Université de Montpellier 3 (Centre de Recherches universitaires en Sciences humaines et Sociales C.R.I.S.E.S)

www.efa.gr

